

Demchyshak N.B., Hamarovska N.R. The role of franchising in stimulating investment and innovation development of economy of Ukraine

Economic maintenance and features of franchising relations are exposed in the paper. Development of franchising in Ukraine is analysed. The role of franchising in investment-innovative development of home economy is found out. The features of usage of franchising as innovative form of business activity organization are investigated.

Keywords: franchising, business, entrepreneurship, franchising, franchise relations, brand, investments, innovation.

УДК 657.1:655

*Доц. А.М. Должанський, канд. екон. наук;
магістрант Ж.І. Ференс – Львівська КА*

**СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Сформульовано мету складання фінансової звітності. Визначено основні вимоги до звітності підприємств в Україні відповідно до нормативно-правових документів, які регламентують послідовність дій та час переходу на фінансову звітність за міжнародними стандартами. Наведено принципи складання фінансової звітності відповідно до ринкових умов господарювання.

Ключові слова: фінансова звітність, завершальний етап облікового процесу, нормативні акти, положення (стандарти) бухгалтерського обліку України, мета складання фінансової звітності, вимоги до звітності, принципи складання фінансової звітності.

Вступ. В сучасних умовах господарювання процес адаптації фінансової звітності, відповідно до вимог міжнародних стандартів, має велике значення. При цьому, наближення національних стандартів бухгалтерського обліку до норм міжнародних стандартів, її вирішення дасть змогу спростити процедуру адміністрування податків, підвищити якість прогнозування податкових надходжень, встановити прозорі правила оподаткування.

Актуальність теми. Ведення бухгалтерського обліку господарський операції та їх відображення у звітності зумовлена різними правилами визнання активів та зобов'язань як доходів та витрат для цілей обліку й оподаткування, що призводить до недотримання основних вимог до звітності. Так, зокрема, проблема гармонізації Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України щодо вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності є предметом досліджень провідних вчених-економістів, а саме: В. Бачинський, Ф. Бутинець, В. Валуєв, З. Гуцайлюк, С. Дикий, І. Замула, В. Лінник, Є. Мних, Л. Нападівська, В. Сопко, П. Попович, М. Пушкарь. У працях приділено увагу напрямкам розвитку системи обліку, проблемам регулювання бухгалтерського обліку в Україні в умовах адаптації до міжнародних стандартів, питанням трансформації звітності, складеної за національними стандартами, у звітність за МСФЗ (IFRS).

Однак окремі теоретичні та методичні аспекти узгодженості фінансового і податкового обліку, чітке формування принципів складання звітності, визначення різниць між фінансовим та податковим прибутком, визнання, оцінювання й облік податків на прибуток в умовах упровадження міжнародних

стандартів, вивчені недостатньо. Отже, дослідження даного напрямку є актуальним для подальшого проведення науково-практичних дискусій.

Метою дослідження є проведення аналізу принципів та вимог, що діють на Україні, та дослідження їх впливу на формування поточної та фінансової звітності. З огляду на перехід підприємств України на ринковий механізм господарювання виникає необхідність впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в практику бухгалтерського обліку. І насамперед, підприємства України, які прагнуть залучити іноземних інвесторів, мають складати свою звітність відповідно до Міжнародних стандартів. Трансформація даних вітчизняного обліку в міжнародний формат – складна справа. Одним з проблемних питань є узгодженість фінансового обліку з вимогами податкового законодавства країни.

На основі даних бухгалтерського обліку підприємства зобов'язані складати фінансову звітність, це є завершальним етапом облікового процесу. Фінансова звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів та містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Метою складання фінансової звітності є подання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, для прийняття ними рішень щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами, участі в капіталі підприємства, оцінювання якості управління та здатності своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства та регулювання діяльності підприємства.

Бухгалтерська фінансова звітність будь-якого підприємства, зокрема виробничого, є основним джерелом інформації про його майно і фінансовий стан, яка необхідна для прийняття дієвих управлінських рішень. Тому для досягнення мети фінансової звітності, а саме задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів, звітність має відповідати певним вимогам. Залежно від потреб управління, чинних законодавчих та нормативно-правових актів можна сформулювати систему вимог до звітності, які й виступають її якісними характеристиками (табл. 1) [1].

Під час надання інформації у фінансовій звітності необхідно дотримуватись таких критеріїв як істотність, своєчасність, повнота, нейтральність, об'єктивність, оскільки фінансова звітність повинна включати інформацію, котра впливає на прийняття рішень, дає змогу своєчасно оцінити минулі, поточні та майбутні події; підтвердити та скоригувати їх оцінку, зроблену в минулому. Фінансова звітність повинна надавати її користувачам можливість порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди та фінансові звіти різних підприємств. Працівники бухгалтерії повинні знати і розуміти вимоги до звітності і лише за цієї умови вони можуть задовольнити відповідних користувачів інформацією для прийняття відповідних управлінських рішень. Проте розвиток економічних відносин ставить нові, більш розширені вимоги до фінансових звітів суб'єктів господарювання.

Насамперед, це стосується періодичності звітності і деталізації інформації в бланках, що заповнюються. У п. 6 П(С)БО № 1 зазначено, що фінансова звітність повинна забезпечувати користувача інформацією щодо оцінки якості управління, оцінки здатності підприємства виконувати свої зобов'язання тощо. Але виконати поставлені завдання фінансова звітність, в тому вигляді, в якому вона є на цей час, не спроможна.

Табл. 1. Вимоги до звітності підприємств в Україні

Вимоги до звітності	Зміст вимоги
Державне регулювання	Державне регулювання звітності полягає в тому, що для усіх галузей народного господарства і підприємств встановлюються єдині показники і єдині форми звітності, принципи складання і терміни подання. Це необхідно для узагальнення показників звітності окремих підприємств в межах галузей народного господарства за загальним класифікатором галузей народного господарства Держкомстату України (ЗКГНГ)
Обов'язковість подання	Обов'язковість подання звітності випливає із самої природи функціонування ринкової економіки. Будь-яке підприємство займається діяльністю, яка не заборонена чинним законодавством і зобов'язане подавати звітність до відповідних органів у встановлений термін і у визначеному обсязі та складі. Це необхідно для формування загальнодержавних показників розвитку економіки регіонів і України загалом та контролю розрахунків з державною податковою системою
Дохідливість	Дохідливість звітності розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації
Доречність	Звітну інформацію вважають доречною (корисною), якщо вона здатна вплинути на вартісну оцінку або на рішення, яке приймається в цей час або на майбутній період, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені в минулому
Достовірність	Достовірність інформації забезпечується тим, що в бухгалтерському обліку всі записи здійснюються на підставі належно оформлених документів, а перед складанням річної звітності проводиться інвентаризація майна, грошових коштів і розрахунків. Достовірність інформації може підтверджуватися аудиторським висновком
Точність	Точність звітності забезпечується правильним відображенням даних на рахунках синтетичного та аналітичного обліку і у відповідних звітних формах та взаємоузгодженістю показників, відображених у формах звітності
Повнота	Це необхідність і обов'язковість заповнення всіх реквізитів та показників форм звітності. У випадках не заповнення окремих рядків через відсутність активів, пасивів або операцій у цій статті – вона прокреслюється
Своєчасність подання	Необхідна для прийняття правильних управлінських рішень. Своєчасність одержання власником (засновником) звітних даних в умовах ринкової економіки набуває особливої актуальності, адже звітність забезпечує власника інформацією про фінансовий стан підприємства та про величину прибутку. Несвоєчасне подання звітності може призвести до необґрунтованих або неправильних рішень
Методологічна єдність	Методологічна єдність розрахунку показників звітності регламентується державою і обов'язкова для всіх підприємств, незалежно від виду діяльності і форми власності. Так, методи оцінювання активів залишаються постійними протягом фінансового року, що забезпечує порівняння показників звітності всіх галузей народного господарського комплексу держави. Це дає змогу їх узагальнювати, групувати, аналізувати і одержувати достовірну інформацію для оцінки роботи підприємств або галузей

Порівнянність показників	Порівнянність показників звітності забезпечується єдиною методологією планування, обліку господарської діяльності та звітності. Звітність повинна бути порівняною з показниками попередніх звітних періодів, років, оскільки без цього неможливі узагальнення. Це має істотне значення під час проведення аналізу та розроблення перспектив розвитку галузей, підприємств, складення бізнес-планів
Простота і ясність	Простота і ясність звітності полягає в створенні таких форм звітів, які б не мали надмірної інформації і були зрозумілими працівникам підприємств, акціонерам, інвесторам
Доступність і гласність	Доступність і гласність звітності полягає в тому, що з показниками фінансової звітності ознайомлюється весь трудовий колектив підприємств. Фінансова звітність підприємств підлягає оприлюдненню, а звітність акціонерних товариств відкритого типу – публікації у друкованих засобах масової інформації. Гласність звітності в Україні забезпечується також систематичною публікацією статистичних даних про економічний і соціальний розвиток господарського комплексу в державі, регіонах, галузях, міністерствах тощо
Неперервність	Полягає в тому, що зберігаються одні і ті ж форми і структура звітності протягом періоду діяльності підприємств
Рациональність	Передбачає розумний, мінімальний обсяг необхідних звітних показників для управління. В Україні проведена значна робота по спрощенню і вдосконаленню бухгалтерської звітності, з 2000 р. введено фінансову звітність, що максимально наблизило її до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і звітності
Економічність	Полягає в тому, що затрати праці і коштів на складення звітності повинні бути мінімальними, за одночасної оперативності її складання і своєчасності подання
Дієвість	Передбачає необхідність проведення наукового економічного аналізу звітних даних, виявлення недоліків у діяльності підприємств, а також внутрішніх резервів виробництва

При цьому оцінювати якість управління лише на основі показників прибутковості підприємства (чи за допомогою інших показників наведених у звітах) не рціонально і не доречно, оскільки остеронь залишаються багато як фінансових, так і не фінансових показників. Оцінювання здатності підприємства виконувати свої зобов'язання доцільно проводити в той момент, коли власне користувача і цікавить така інформація, а проведення таких розрахунків на основі вже застарілої інформації (яка наводиться у фінансовій звітності) повністю нівелює сенс такої роботи.

Використання звітів з квартальною періодикою формування вже не відповідає сучасним вимогам діяльності. Інформація, в більшості випадків, після оприлюднення є застарілою і подається постфактум. Вона відображає лише стан підприємства і результати його роботи на певну дату або за певний період. Зовнішній користувач не знає поточного фінансового стану підприємства і не може прийняти зваженого рішення на основі дійсних і обґрунтованих показників. Він може лише, орієнтуючись на динаміку показників минулих періодів, приймати рішення про ймовірність того, що тенденції будуть незмінні і реальний поточний стан суб'єкта господарювання знаходиться в межах незначних відхилень від прогнозованого на момент прийняття рішення. Тобто, зовнішній користувач ніколи не буде мати реальної поточної інформації про підприємство, оскільки навіть у момент отримання звітності

вже існуватиме проміжок часу (близько 20 днів) між датою, на яку ця звітність була сформована і датою оприлюднення інформації.

Сучасна фінансова звітність вже не є джерелом оперативної, а значить найбільш достовірної і необхідної інформації. Різним категорія користувачів необхідна різна за своїм змістом інформація. Окрім цього, для кожної категорії інформацію доцільно подавати у певному, доступному для сприйняття, вигляді, оскільки не всі користувачі мають спеціальну освіту і можуть розуміти порядок формування показників, джерела їх походження чи механізм розрахунку.

Окремо варто виділити і можливість впливу власників чи керівництва суб'єкта господарювання на формування показників фінансової звітності, тому важливою стає і вимога незалежності обліковців, які формують звіти, від впливу зовнішніх чи внутрішніх факторів.

Для досягнення вимог, які ставлять до фінансової звітності, необхідно дотримуватись певних принципів. Так, відповідно до П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", принцип бухгалтерського обліку – це правило, яким потрібно керуватись під час вимірювання, оцінювання та реєстрації господарських операцій і під час відображення їх результатів у фінансовій звітності. Отже, принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності є правилами і процедурами, які вироблені теорією і практикою бухгалтерського обліку і є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання під час складання ними фінансової звітності. Склад і характеристика основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності визначено Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Опрацювавши нормативно-правову базу, ми конкретизували десять принципів, які наведено у табл. 2.

Табл. 2. Принципи складання фінансової звітності

№ з/п	Принципи	Визначення
1	Обачності	згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства
2	Повне висвітлення	фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі
3	Автономність	кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не відображаються у фінансовій звітності підприємства
4	Послідовність	передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обгрунтована і розкрита у фінансовій звітності
5	Безперервність	передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі. Це принцип є важливим, оскільки у випадку банкрутства чи ліквідації підприємства його фінансова звітність складається виходячи з інших вимог, ніж пропонувані до оцінки статей в умовах звичайної діяльності

6	Нарахування та відповідності доходів і витрат	для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей
7	Превалювання сутності над формою	операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
8	Історичної собівартості	визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання
9	Єдиний грошовий вимірник	передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці
10	Періодичності	припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності

Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити такі обов'язкові реквізити як: дата, на яку приведені основні показники діяльності підприємства; охоплюваний період; повна назва підприємства; форма власності підприємства; у віданні якого державного органу перебуває це підприємство; галузь; вид економічної діяльності підприємства та його юридична адреса. Також у фінансовій звітності повинна бути вказана валюта, в якій відображені елементи звітності та одиниця виміру. Фінансову звітність складають у тисячах гривень без десяткових знаків і її підписують керівник і головний бухгалтер підприємства.

Отже, використання названих принципів складання фінансової звітності усіма підприємствами забезпечує розуміння інформації, наведеної у фінансовій звітності як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам.

Висновок. Фінансова звітність, яка є завершальним етапом роботи будь-якого підприємства, зокрема виробничого, повинна відповідати встановленим вимогам та принципам її складання, щоб бути зрозумілою як для внутрішніх, так і зовнішніх користувачів й надавати їм повну та неупереджену інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. Однак при цьому необхідно зауважити, що принципи складання фінансової звітності залишаються не змінними, вимоги до неї постійно збільшуються, з огляду на збільшення вимог самого підприємства в деталізації інформації про свою діяльність.

Література

1. Звітність підприємств : підручник / Ю.А. Верига. – Полтава : ТОВ "Вид-во "Інтер-Графіка", 2003. – 544 с.
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р., № 87. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
4. Україна. Закон. "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

Должанский А.Н., Ференс Ж.И. Современные требования к финансовой отчетности промышленных предприятий

Сформулирована цель составления финансовой отчетности. Определены основные требования к отчетности предприятий в Украине в соответствии к нормативно-правовым документам, регламентирующим последовательность действий и время

перехода на финансовую отчетность в соответствии с международными стандартами. Предоставлены принципы составления финансовой отчетности согласно с требованиями рыночных условий.

Ключевые слова: финансовая отчетность, заключительный этап учетного процесса, нормативные акты, стандарты бухгалтерского учета Украины, цель составления финансовой отчетности, требования к отчетности, принципы составления финансовой отчетности.

Dolzhangsky A.M., Ferens J.I. Modern financial reporting requirements for manufacturing enterprises

The purpose of the financial statements is formulated. The basic requirements for reporting of enterprises in Ukraine are determined in accordance with the legal documents that regulate the sequence and the transition to International Financial Reporting Standards. These principles of financial statements are presented in accordance with market conditions.

Keywords: financial statements, final stage of accounting process, regulation, regulatory (standards) of business accounting in Ukraine, the purpose of financial statements, reporting requirements, the principles of financial reporting.

УДК 339:330.322+332.15

Доц. С.Т. Дуда, канд. екон. наук;
магістрант О.В. Ясейко – Львівська КА

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто економічне завдання та основні правила розробки інвестиційної політики торговельного підприємства. Визначено основні тенденції освоєння капітальних інвестицій в Україні у сфері торгівлі. Досліджено сучасні підходи до управління ризиками інвестиційної діяльності. Проведено характеристику особливостей інвестиційної діяльності великогабаритних торговельних підприємств в умовах фінансових ризиків діяльності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна політика, торговельне підприємство, управління ризиками.

Актуальність теми. Інвестиційна діяльність торговельного підприємства – це процес обґрунтування і реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення його економічного потенціалу, що особливо актуально в умовах дефіциту фінансових ресурсів. Для зменшення фінансових ризиків інвестиційної діяльності підприємства у сфері торгівлі особливо актуальним є розроблення ефективної інвестиційної політики, яка передбачає курс стратегічного розвитку підприємства та реалізацію найбільш ефективних шляхів фінансування активів для забезпечення основних напрямів його зростання у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фундаментальний економіко-теоретичний аналіз розвитку інвестиційної діяльності в ринкових умовах здійснено у працях Д. Йоргенсона, Дж. Кейнса, Л. Койка та ін. Дослідження основних аспектів інвестиційної діяльності та проблем формування інвестиційної політики торговельних підприємств проводили вітчизняні вчені І. Бланк [1], В. Блонська [2], Н. Боліновська [3], В. Верещагін [5], Н. Гуляєва [1], І. Жувагіна [6], О. Ольшанський [8] та інші. Однак, незважаючи на здійснені дослідження, актуальним є визначення вихідних передумов обґрун-

тування інвестиційної діяльності для великогабаритних торговельних мереж в умовах значних фінансових ризиків діяльності.

Постановка завдання. Визначити особливості інвестиційної діяльності торговельного підприємства та основні напрями підвищення ефективності реалізації його інвестиційної політики.

Виклад основного матеріалу. Економічна постановка завдання розробки інвестиційної політики торговельного підприємства полягає у виборі найбільш ефективного розподілу стратегічних ресурсів для забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства та спрямована на забезпечення фінансової стійкості не тільки у поточний період, але й у перспективі. Інвестиційна політика торговельного підприємства – це складна, взаємозв'язана і взаємообумовлена сукупність видів діяльності підприємства, спрямована на перспективний розвиток, одержання прибутку та інших позитивних ефектів внаслідок здійснення інвестиційних вкладень. Ефективна інвестиційна політика підприємства повинна бути продуманою і збалансованою за всіма напрямами інвестиційної діяльності та адекватною до мінливих умов господарювання.

Під час розроблення інвестиційної політики торговельного підприємства необхідно дотримуватись наступних правил [7, с. 28]:

- розробляти інвестиційну політику відповідно до законодавчих і нормативних актів України, які регулюють інвестиційну діяльність;
- враховувати взаємодію інвестиційних проектів (за багатонаправленою політикою) та їх вплив на всі складові системи;
- забезпечувати альтернативність вибору піл час прийняття управлінських рішень;
- відбирати ті проекти, які за інших рівних умов забезпечують ефективність інвестицій;
- коригувати у процесі реалізації інвестиційної політики очікування результатів діяльності підприємства;
- мінімізувати інвестиційні ризики;
- вибирати надійні джерела і методи фінансування інвестицій з принципом мінімізації середньозваженої вартості капіталу;
- забезпечувати ліквідність інвестицій;
- передбачити можливі зміни інвестиційної політики залежно від зміни зовнішнього середовища, а отже, в разі зниження рентабельності своєчасно прийняти рішення про вихід з неефективного проекту і реінвестування вивільненого капіталу.

Предметом досліджень у сфері управління інвестиційною діяльністю вітчизняних торговельних підприємств є дослідження ефективності реалізації реальних інвестицій, спрямованих на розвиток діяльності та стратегічного потенціалу суб'єкта господарювання у сфері торгівлі.

Для оцінки тенденцій щодо реальних капітальних інвестицій у сфері торгівлі проведемо дослідження статистичних показників в Україні за період 2011-2012 рр. за допомогою табл. 1.

Для більш наочної оцінки виконаємо дослідження індексів капітальних інвестицій у сфері торгівлі за період 2011-2012 рр. за допомогою рис. 1.